

**Historia Pelagiana Et Dissertatio De Synodo V.
Œcumenica In Qua Origenis ac Theodori Mopsuesteni
Pelagiani erroris Auctorum justa damnatio exponitur, &
Aquilejense Schisma describitur**

Noris, Enrico

Patavii, 1708

Cap. 14. Recitata Pelagianorum damnatio rejectis aliorum Scriptorum
sententiis illustratur. Ex Commonitorio Marii Mercatoris ad Theodosium
Augustum nonnulla scitu digna adnotantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72486](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72486)

Sidonianis ad epithalamium Polemii; omnia hæc rescripta Honorio XII. & Theod. VIII. Coss. data sunt, nempe hoc anno 418. Legem Honorii contra Pelagianos iidem Præfecti Prætorio per singulas suarum præfecturarum dioceses promulgarunt, de quâ re Salmastius paginâ 293. Hic tamen ejusdem Salmastii error corrigendus est, qui ibidem pag. 291. ait: *sequitur editum quatuor Præfectorum Prætorio, & numerantur, Junius Quartus, Palladius, Monaxius, Agricola;* cum tamen tres tantum ibidem nominentur Præfecti Prætorio, nam Junius Quartus Palladius unus, idemque fuit, quem præve in duos Salmastius dissecat; patet hoc ex lapide apud Panyinium meum lib. 3. Comment. in Fastos ita inscripto: JUNIUS QUARTUS PALLADIUS. V. C. COS. ORD. In codice Augustiniano bibliothecæ Ducum Urbinatum, quæ modò Vaticanæ conjuncta est, numero 118. pag. 167. legitur Epistola Sancti Innocentii Papæ ad Patres Carthaginensis provinciæ cum hac subscriptione: *Data VI. Kal. Februarias post consulatum Theodosii Aug. VI. & Junii Quarti Palladii V. C. sed consulatus Theodosii VII. dicendus est atque ita legitur in MSS. Chistianæ bibliothecæ, itemque Vaticanæ Num. 425. pag. 149. ex codice etiam Corbejensi ejusmodi subscriptionem exhibet Sirmondus lib. 2. Propemptici cap. 2. Eodem anno quadringentesimo decimo octavo Palladius erat Præfectus Prætorio Italiæ, & Illyrici, hoc enim non semel ab Imperatoribus factum est; celebre est rescriptum Gratiani, Valentiniani, & Theodosii ad Probum Præfectum Prætorio. Igitur sinceritas tua id ipsum per omnem Italianam, tum etiam per Urbicarias, Africanasque regiones, ac per omne Illyricum prælatâ oraculi hujus auctoritate firmabit: lib. 11. Cod. Theod. tit. 13. Si per obreptionem: Atque ita anno præfenti 418. idem erat Præfectus Prætorio Italiæ, Africæ, & Illyrici, anno verò 422. Philippus erat Præfectus tantum Prætorio Illyrici, ut ex rescripto Theodosii cap. 19. dicemus.*

Cæterum Julianus Honorii legem à Præfectis Prætorio publicatam sibi favere dicitabat, quem Sanctus Augustinus lib. 3. cap. 1. hæc irridet &c. *Sanè ut dicitis, si pro vobis potius ab Imperatore responsum est, cur non in medium proflitis, & hoc ultrò publicis potestatibus allegatis, vos esse monstrantes, quorum Christianus Princeps approbavit fidem?* &c. Quæ verba Augustini Baronius Juliani Pelagiani esse putavit ad annum 418. pag. 414. De hac Pelagianorum damnatione hæc scripsit ad Pinianum Sanctus Pater lib. 2. de Pecc. Orig. cap. 17. *Præfecto sentitis in tam nefandi erroris auctores Episcopalia Concilia, & Apostolicam Sedem, universamque Romanam Ecclesiam, Romanumque imperium, quod Deo propitio Christianum est, rectissime fuisse commotum, donec resipiscant de Diaboli laqueis: Ubi vides, Romanæ Ecclesiæ nomine universam Christi fidelium congregationem significari, ut planè constat, Romanam Ecclesiam totius Christianæ religionis regulam censeri.*

CAPUT XIV.

Recitata Pelagianorum damnatio rejectis aliorum Scriptorum sententiis illustratur. Ex Commonitorio Martii Mercatoris ad Theodosium Augustum nonnulla scitu digna adnotantur.

Peractam in Africâ, Romæ, ac Ravennæ Pelagianorum proscriptionem paucis perstrinximus, in quâ sanè narrandâ cum plerique extrâ orbitas

excurrerint, huc eorum dicta refellenda seposuimus, ne subindè altercandi necessitas historiæ filum interrumpere. Baronius unam hoc anno 418. Synodum Carthaginensem celebratam existimat, quæ initio veris inchoata usque ad Kalendas Majas duraverit. Usserius duas quidem ponit, sed priorem anno 417. adscribit, posteriorem anno 418. deputat. Vossius lib. 1. cap. 44. duo sub Zosimo Concilia statuit Carthaginense contra Pelagianos coacta, sed unum provinciale putat, alterum plenarium ex universâ Africâ, in quâ sententiâ est etiam Usserius cap. 10. Brit. Antiq. pag. 269. In primis contra Baronium dicendum est, duo Concilia ab Africanis Patribus celebrata esse, in quorum primo, quid literis Zosimi, quibus Pelagianos laudabat, respondendum esset, quæve ratione eorum fraudes detegendæ, seridò actitatum est. Hujus testis est Augustinus Epist. 47. ad Valentinum, ubi memoratis Synodis Carthaginensibus, & Milevi sub Innocentio celebratis ait: *Item quod Papæ Zosimo de Africano Concilio scriptum est, ejusque rescriptum ad universos totius Orbis Episcopos missum, & quod posteriori Concilio plenario totius Africa contra ipsum errorem breviter constitutum. Et lib. 2. de Pec. Orig. cap. 7. loquens de Cælestii damnatione à Zosimo peractâ ait: Sed posteaquam ex Africano Episcoporum Concilio rescripta directâ sunt, quid fuerit consecutum, ut justissime in eum sententiâ proferretur, cuncta legite, quia cuncta transmisimus.*

Utamque verò Synodum plenariam fuisse colligitur ex Prospero in Chronico, ubi ait: *Honorio XII. & Theodosio VIII. Coss. Concilio apud Carthaginem habito CCXIV. Episcoporum ad Pontificem Zosimum Synodalia decreta perlata sunt, quibus probatis per totum mundum hæresis Pelagiana damnata est.* En apertè literas, quibus Pelagianorum versutias Afri aperiebant, missas esse ad Sedem Apostolicam à Synodo CCXIV. Episcoporum, qui sanè numerus non erat ex solâ provinciâ Proconsulari, sed ex universâ Africâ; etenim CCXVII. anno 419. in Concilio plenario de appellationibus interfuere ex literis Synodi ad Bonifacium Papam. Hinc Sanctus Pater priorem sub Zosimo Synodum semper Africanam, nunquam Carthaginensem nuncupavit. Jansenius nomine Synodaliū Decretorum intellexisse Prosperum ait; Cænes octo contra Pelagianam hæresim statutos; sed illi in posteriori Synodo Kalendis Maii habitâ exarati sunt, quod posteriori Concilio, scribit Augustinus Epist. 47. *plenario totius Africa contra ipsum errorem breviter constitutum:* at octo illi canones id certè dicendi sunt, quod breviter Patres constituerunt; In priori congressu procusa est instructio ad Zosimum, quâ Pelagianam hæresim de facie posset cognoscere; audiatur Sanctus Doctor lib. 2. ad Bonifacium cap. 3. ubi de Cælestio per Africanos convicto scribit: *Hoc ut plenius, & manifestius in illo fieret, expectabatur venturis ex Africâ literis, in quâ provinciâ ejus aliquantò calliditas evidentius innotuerat; Quæ Romam literæ posteaquam venerunt id continentes non sufficere hominibus tardioribus, & sollicitioribus, quod se generaliter Innocentii Episcopi literis consentire fatebatur, sed apertè eum debere anathematizare, quæ in suo libello prava posuerat &c.* neque semel Augustinus canonum ad Sedem Apostolicam transmissorum mentionem facit. In quibusdam Prosperi Chronicis & præsertim in Codice M. S. Augustano, quod volumen inter Opera ejusdem in Bibl. Patrum Edit. Colon. anno 1618. legitur, duplex Synodus hoc anno Carthaginense habita recensetur: *Honorio XII. & Theodosio VIII.*

doſo VIII. Coſ. Concilio apud Carthaginem habito CCXVII. Episcoporum ad Pontificem Zoſimum Synodalia decreta perlati ſunt, quibus probatis per totum mundum hæreſis Pelagiana damnata eſt. *Valentinianus Conſtantii & Placidi a filius naſcitur V. Nonas Julias. Carthaginis Concilium contra Pelagianos.* Quæ poſtrema verba imprudenter fortè exſcriptores eraserunt, ne idem repeteretur, cùm tamen eam lectionem cæteris verioreſt exiſtimem, nam duplex eo anno Synodus habita fuit; etenim, cùm literæ Zoſimi, queis Africanos præcipitis iudicii in cauſâ Cœleſtii accuſabat, Carthaginem IV. Nonas Novembris delatæ fuerint, antequam Synodus plenaria deliberaretur, atque indiceretur, & ex remotis Africa regionibus Episcopi convenirent, reliquum anni tempus elapſum fuit, imò ne Natalem Domini extrâ ſuas Eccleſias univerſi Episcopi celebrarent, indiſtam ab Aurelio diem Synodi arbitror propè Kalendas Februar.

Rurſus neque verum eſt, quod nonnulli ſcribunt, Pelagianos Romæ damnatos eſſe Kalendis Maii, quâ ipſâ die etiam in Africâ damnati fuere; etenim Africanæ Patres nihil de Pelagianis auſi fuiſſent ſtatuerè, niſi priùs delato in Africam nuncio eorum, quæ Romæ à Zoſimo decreta fuiſſent. Porro cùm literæ Zoſimi, queis ſe plenè Pelagianas tecnas deprehendiſſe ſignificabat, in Africam pervenerint Tertio Kal. Majas, eâ enim die acceptæ ſignantur, & ipſis Kalendis Maii ab Aurelio, & cæteris Patribus Pelagiani Carthagine damnati ſint, conſequens eſt, ut illi Romæ prædamnati fuerint, antequam literæ illæ ſcriberentur, quæ cùm datæ dicantur XII. Kal. Aprilis, rectè inferimus, Pelagianos Romæ damnatos menſe Martio. Indè etiam eadem ſententia improbat, quòd Honorius legem in Pelagianos emiſit pridie Kal. Majas, ut ex ſubſcriptione patet, undè priùs ab Imperatore, quàm à Zoſimo proſcripti fuiſſent, oppoſitum ſcribente Poſſidio Episcopo Calamense, qui in Synodo Carthaginenſi contra eoſdem ſententiam dixit, is enim in libro de Vitâ Auguſtini hæc ſcribit cap. 18. *Instantiſſimè etiam Conciliis Africanis ſanctorum Episcoporum geſtum eſt, ut ſancto Pape Urbis Romæ, & priùs venerabili Innocentio, & poſtea ſancto Zoſimo ejuſ ſucceſſori perſuaderetur, quòd illa ſecta Catholica fide & abominanda, & damnanda fuiſſet. At illi tantæ Sedis Antifiſites ſuis diverſis temporibus eoſdem noſtantes, atque à membris Eccleſiæ præcidentes dati literis ad Africanas, Orientis, & Occidentis Eccleſias eos anathematizandos, & devotandos ab omnibus Catholicis cenſuerunt: Et hoc tale de illis Eccleſiæ Dei Catholica prolatum iudicium etiam piſſimum Imperator Honorius AUDIENS, AC SEQUENS ſuis eos legibus damnatos inter hæreticos haberi debere conſtituit. Hæc ille.*

Ex his Poſſidii verbis refellitur Uſſerius, qui pag. 271. libri memorati ſcribit, Honorium acceptis geſtis Synodi Africanæ, haud expectato Zoſimi decreto, legem in Pelagianos ſanxiſſe, nam iſta in codice à Salmaſio è Thuanâ Bibliothecâ producto taleſt, inquit, titulum præfert: *Sacrum Reſcriptum acceptis Synodi geſtis datum.* At in urbanâ Synodo Zoſimus Pelagianos damnaverat, uti anno ſuperiori in Baſilicâ Sancti Clementis coram eadem Synodo Cœleſtium examini ſubjecerat, & Poſſidius apertè teſtatur, Honorium audiviſſe, ac ſecutum fuiſſe latum à Zoſimo contra Pelagianos anathema, hoc enim emiſſum eſt menſe Martio, lex verò Honorii in ſine tantum Aprilis. His adde, labi Voſſium cap. 45. ubi ſcribit, Oroſium in apologetico lauda-

re plenarium Concilium Africa Kalendis Maii celebratum anno 418. vocarique ab eodem Synodum Africanam, nam Apologiam Oroſii ſcriptam eſſe in Aſiâ anno 415. eo anno demonſtravimus; Africanam verò Synodum Oroſius ibidem illam intelligit, quæ anno 412 coram Aurelio in cauſâ Cœleſtii Carthagine coacta fuit abſente Auguſtino, à cujuſ ſententiâ Romanam Sedem hæreticus appellavit; Oroſius hiſ in Pelagium invehitur: *Non ut tu aſeris cum diſcipulo tuo Cœleſtius, cui jam apud Africanam Synodum occulta illa impiorum dogmatum natura conuſa eſt: At in poſtremâ hac contra Pelagianam hæreſim Synodo Africanâ, non unus Cœleſtius, ſed & Pelagius quoque damnatus fuit.*

Cæterum quantus in plenariâ utrâque Africanâ Synodo Auguſtini labor fuerit, induſtria, ac ſollicitudo, eleganter cecinit Proſper in carmine de Ingratis cap. 2. & 3.

An alium in finem poſſet procedere ſanctum Concilium, cui Dux Aurelius, ingeniumque Auguſtinus erat, quem Chriſti gratia cornu Uberrime rigans noſtro lumen dedit avo Accenſum vero de lumine, nam cibus illi; Et vita, & requies Deus eſt, omniſque voluptas; Unus amor Chriſti eſt, unus Chriſti eſt honor illi, Et dum nulla ſibi tribuit bona, fit Deus illi Omnia, & in ſancto regnat ſapientia templo. Iſtius ergo inter cunctos, qui de Grege ſancto Inſanas pepulere feras, induſtria major, Major opus, totum præſtantius imbuit Orbem; Nam quocunq; gradum convertit callidus hoſtis, Quæpe per ambages anceps iter egit opertas, Huius ab occurſu eſt præventus, mille virarum Inſidiis aditum non reperientibus ullum.

Unius ergo Auguſtini præcipuè induſtriâ Hæreſis Pelagiana, quæ hucufque ſub Catholica imagine Orbi illuſerat, fucis abraſis de facie à Romano Pontifice Zoſimo, atque Romano etiam Imperatore cognita utrorumque decretis Chriſtiano Orbe exacta eſt.

Non eſt hic omittendum, quod de eadem per Zoſimum Pelagianorum damnatione ſcribit Marius Mercator in Commonitorio ad Theodoſium Imperatorem, cùm iidem Hæretici Principis patrocinium implorarent. *Atque ob hoc, inquit de Cœleſtius, à prædicto Zoſimo Episcopo ſcriptis ampliffimis, vel longiffimis prædamnatus eſt, in quibus & ipſa capitula, de quibus accuſatus fuerat, continentur, & omniſcauſa cum eodem Cœleſtius ſupraſcripto, quæ de Pelagio Magiſtro ejuſ præviore videretur eſſe, narratur, quorum ſcriptorum & nos hic habemus exemplaria, & ad Orientales Eccleſias, Egypti Diœceſim, & Conſtantinopolim, & Theſſalonicam, & Hieroſolymam ſimilia, eademque ſcripta ad Episcopos tranſmiſſa ſuggerimus. Undè Genadius ſuperius cap. 11. laudatus rectè de Innocentii Papæ contra Pelagianos decreto ait, quòd illud Zoſimus latius promulgavit; Nam ille ad Africanos tantum illud tranſmiſit, hic verò ad Cyrillum Alexandrinum, Atticum C. P., Rufum Theſſalonicenſem, Praylum Hieroſolymitanum, itemque ad Alexandrum Antiochenum, qui Orientalium Eccleſiarum Primas erat. Colligitur etiam ex eodem Mercatore, ſeptem illa capita, de quibus Cœleſtius Carthagine coram Aurelio accuſatus fuerat, eidem Romæ à Zoſimo objecta, eorumque damnationem encyclicis literis inſertam, quæ licet interierint, ex damnatis tamen capitulis integra ferè earundem ſententia procul dubio deducitur. Hæc inſuper de eadem Zoſimi encyclicâ idem Marius Mercator ibidem ſcribit:*

Et illa beate memorie Zosimi Epistola, quæ tractoria dicitur, quæ Coelestinus, Pelagiusque damnati sunt, quæ & Constantinopolim, & per totum Orbem missa subscriptionibus Sanctorum Patrum est roborata; Cui Julianus, & reliqui complices ejus subscribere detrectantes, consentaneosque se nolentes iisdem Patribus facere, non solum Imperialibus, sed & Sacerdotalibus statutis depositi, atque exautorati ex omni Italiâ deturbati sunt, ex quibus plurimi respicientes, & à prædicto errore correcti regressi sunt supplices ad Sedem Apostolicam, & suscepti suas Ecclesias receperunt. Fuisse verò octodecim in Italiâ Episcopos, qui Zosimi encyclicam subscribere recularunt, ex inferiùs dicendis constat, nam totidem pro Pelagianis ad Rufum Thesalonicensem scripsere, quorum tamen major pars duce Turbantio ad meliorem frugem reversa amissam dignitatem recepit, Juliano, Floro, Oronio, Fabio, ac Præsidio obstinate in hæresi perdurantibus, ut lib. 2. cap. 3. dicemus.

CAPUT XV.

Augustinus missis Hierosolymam libris Pelagii infidias detegit. Pergit jubente Zosimo in Mauritaniam. Disputat Casarca cum Emerito Donatistarum Episcopo. Hipponem reversus Romam ad Sixtum contra Pelagianos, dein ad Valerium Comitem contra eosdem scribit.

Interea Pelagius Romani iudicii exitum in Palæstinâ opperiebatur, ubi Albinæ, Piniani, ejusque uxoris Melaniæ lenioris alterius neptis familiaritate gaudebat; Hi quidem nobilissimi Romanorum tanti quondam census fuerant, ut auctor vitæ Sanctæ Melaniæ apud Surium die 31. Decembris hæc scripserit: Neque enim ullus alius, excepto Imperatore, de divitiis cum eis contendisset; At illi ditissimo patrimonio in pauperes omni serè ex parte erogato, atque monasteriis construendis impenso in Africam primum, dein in Palæstinam se receperant. Cum illidem ad eam necessitudinem fovebat Augustinus, ut illorum visendorum causâ vel maria sibi volatu pertranscunda esse affirmaret in Epist. 127. ad eosdem. Igitur hi, cum Pelagii veteris familiæ & nobilissimæ, & ditissimæ clientis vicem dolerent, quod passim tamquam hæreticus traducebatur, hominem conveniunt, rogantque, ut quæcunque contra ipsum jactantur, scripto damnet, gratiam Dei, ac peccatum originale fateatur, quæ ab ipso negari fama erat. Pelagius plusquam Punicâ fallendi arte usus de gratiâ quidem hæc respondit: *Anathema, qui sentit, vel dicit gratiam Dei, quæ Christus venit in hunc mundum peccatores salvos facere, non solum per singulas horas, aut per singula momenta, sed etiam per singulos actus nostros non esse necessariam*: ex Augustino lib. de Gratiâ Christi cap. 2. At de peccato originali ex simbolo, cujus exemplum Romam miserat, hæc reposuit: *iisdem Sacramenti verbis debere baptizari infantes, quibus & majores*. Latè igitur nobiles illi conjuges citissimas ad Augustinum literas dedere, quibus catholicas, ut rebantur, Pelagii sententias significarunt, eas verò Sanctus Doctor Carthagine accepit, duosque è vestigio libros elucubravit, priorem de Gratiâ Christi, posteriorem de Peccato originali inscripsit, in quorum præfatione hæc habet: *Festinant enim perlatore inter occupationes nostras multò apud Carthaginem, quàm ubicunque alibi densiores, quantum Deus donare dignatus est,*

ut potuimus, ista dilayimus: ex quibus laudati libri Carthagine scripti declarantur. Alloquens verò amicos eosdem ait: *Dilecti à Deo Albine, Piniane, ac Melania*. Baronius ad annum 409. pag. 281. pro Albino Albinam substituendam arbitratr (erat Albina Piniani socrus) anno 419. idem repetit addens: *Nisi præter Albinam matrem fuerit illic Albinus filius*: Sed eâ ætate femine masculinâ nominis inflexione à viris doctis nominabantur; ita Paulæ filia non Eustochia, sed Eustochium dicebatur, Sanctus Paulinus Epist. apud Augustinum 249. Melaniam Melanium nuncupavit, & Hieronymus Epist. 79. ait: *Albinus, Pinianus, Melania salutant vos*; Alibi Augustinus Epist. 124. & 125. Albinam dixit. Hæc adnotavi, ne quis cum Baronio Albinum filium Melaniæ fratrem sine teste supponeret. Cæterum Sanctus Doctor in lib. 1. de Gratiâ Christi demonstrat, Pelagium nomine tenus Christi gratiam adstruere, neque illam à libero arbitrio, lege, doctrinâ Evangelicâ, aut exemplo Christi distinguere, solam possibilitatem eadem juxta hæreticum adjuvari, non verò reapse virtutum actus donari; dari illam ex meritis, & ad hoc ut facilius tantum pravis suggestionibus resistamus; varia deinde testimonia, quæ ex editis abs se libellis Pelagius in gratiâ commendationem producit, Sanctus Doctor ventilat, quantumque fraudis singulis inquit, exponit; manifestissimis denique prodivinæ gratiæ assertionem Ambrosii pronuntiatis opus concludit. Hic tamen eorum sententia castiganda est, qui putant Pelagium veram gratiam agnovisse, quæ speciale quoddam auxilium esset humanæ voluntati cœlitus donatum, intusque eandem moveas, sed inde errasse, quod ad facilius operandum gratiam illam necessariam tantum esse voluerit; Etenim Pelagius sentiebat, eas esse liberi arbitrii vires, ut se solo quantumcunque virtutum actus posset licet difficulter elicere, idem verò divinæ legis, ac doctrinæ Evangelicæ instructione suffultum easdem sibi virtutes facilius comparare posse autumabat; horum luculentissimus testis venit Augustinus in hoc libro de Gratiâ Christi, in quo cap. 40. hæc scribit: *In quibus ejus verbis certè manifestum est, ita eum velle, nos adjuvari gratiâ Spiritus Sancti, non quia sine illo etiam per solam naturæ possibilitatem non possumus resistere tentatori, sed ut facilius resistimus. Quod tamen qualecunque, & quantumcunque adjutorium, eum credibile est, in hoc constituere, quod nobis additur scientiâ, revelante Spiritu per doctrinam, quam vel non possumus, vel difficile habere possumus per naturam*. En gratia Pelagiana, quæ facilius nobis ad virtutes via sternitur, nempe scientiâ, & doctrinâ, non verò interna quædam motio singulari Dei providentiâ nobis impressa. Non ergo Pelagius veram gratiam unquam agnovit, sed fucato gratiæ vocabulo conatus est, invidiam frangere, & piorum offensionem declinare. In altero libro de Peccato originali tradit, Cœlestium tunc Carthagine, tunc Romæ palam originalem culpam negasse, & utrobique ob illud dogma damnatum, idem & Pelagium docere, licet verbis aliud dicere videatur, vitiatam nasci hominum naturam, nec sanari lege Moysis, vel exemplo Christi, sed solâ gratiâ, & fide à Deo homini infusis; bonas esse nuptias, malam autem libidinem, sine quâ nuptiarum bonum, nempe filiorum generatio, haberi non potest. Hæc duo ad Pinianum volumina damnatis à Zosimo Pelagianis scripta abs se fuisse testatur Sanctus Doctor lib. 2. Retract. cap. 50. Hinc rejicitur Vossius lib. 1. Histor. Pelag. cap. 13. scribens, hosce libros editos